

מסע לתוך עולמו

הוא נראה מצוין: מלא אנרגיה, מרבה לצחוק. רק הדיבור עדיין קשה לו. ארבע שנים וחצי אחרי האירוע המוחי, איל פלד מתראיין לראשונה ל"ידיעות אחרונות" ולערוץ 10: "עד לא מזמן הייתי במקום אחר. עכשיו הגיע הזמן להיחשף בלי להתבייש"

אתי אברמוב | עמ' 4

"צריך אופי חזק כמו ברזל". פלד, אתמול בביתו

אני עוד אגיע רחוק

ארבע שנים וחצי אחרי שאירוע מוחי לקח ממנו כמעט לגמרי את יכולת הדיבור, איל פלד לא מוותר לרגע. בראיון מיוחד, במילים קצובות, הוא מספר לאתי אברמוב על ההתמודדות, ועל המלחמה לחזור לדבר. "צריך אופי חזק, כמו ברזל או בטון. אני לא מתכוון להפסיק". סרט שליווה אותו בחודשים האחרונים יוקרן השבוע ב"פנים אמיתיות" עם אמנון לוי בערוץ 10

אתי אברמוב | צילום: יובל חן

הרסה עין כרם. מדברי מנתח המוח ר"ר חוסה כהן, שקיבל את פלד, לפיהם "נכל דקה שעורק נחסם במוח, אדם מאבד שני מיליון תאים", קל להבין כמה המור היה מצב.

ההורים עוזי וציונה היו בכיתם בהרצליה כשהט"לפון צילצל. "ד"ר מרין התקשר ואמר: 'אל תיבהל, הכל בסדר, אבל קדה משהו עם איל. אם אתם יכולים, תבואו לירושלים'", מספר האב. "תוך שלוש דקות יצאנו, ובמכונית, בבאב אל וואד, אנחנו שו"מעים בגלי צה"ל: 'אנחנו מערכנים אתכם עכשיו בידיעה שקיבלנו: מגיש הטלוויזיה איל פלד לקה בשבץ מוחי לפני זמן קצר והתמוטט'. אחזתי בהגה חזק וטסתי. לא נהגתי, טסתי".

"כבד אז התחלתי לתכנן את העתיד", מוסיף פה ציונה. "הבנתי שפרק א' בחיים נגמר ועכשיו מתחיל פרק ב'".

בבית החולים שמעו ההורים כי איל נפגע מקדיש דם שחסם עודק המוביל אל המוח ושיעוד הנוק עדיין לא ידוע, "ואני שואלת, איפה במוח, ועונים לי 'באונה השמאלית'", אומרת ציונה. "זו השפה, אמדתי להם, זה כל מה שהוא ידע. זה איום נורא".

הרופאים אמרו להורים שאין ברירה אלא לנתח, "והם שאלו: אתם מאשרים כריתת שטח מהגולגולת? – ככה, במסדרון – ותוך כדי שאנחנו אומרים 'כן', הם כבר רצים איתו לחדר הניתוח", מספר עוזי, וציונה מגלה כי עוד הספיקה לומר למנתח, "אני מקווה שהוא לא יקלל אותנו".

בינתיים, בעקבות הידיעה המשודרת, התחילו חברים להתקשר בדאגה. אבל לטלי, שהייתה באמצע יום עבודה, לא היה מושג שמשוהו אירע. "התחילו להגיע סמסים: 'מחזיקה לך אצבעות', 'שרק יהיה בסדר' – כל מיני דברים שנשמעו לי הזויים", היא מספרת. "ואז הגיע הטלפון מההורים בהרסה. ישר שאלתי אם זה הלב והם גימגמו, ובסוף אילן סיפר שזה לא לב ולא כלום – אלא אירוע מוחי".

שישה ימים שכב פלד במחלקה הניורוכירורגית מחוסר הכרה. התדחיש האופטימי היה שמדובר בפגיעה מוחית. שני התדחישים הגדועים יותר היו קומה או מוות. אבל ביום השישי קרה משהו:

המצב, אך בפגישה עם הבן אני מופתעת לטובה: פלד נראה מצוין, רוה ומטופח, ולא משרד שום צורה של דיכאון או נוקקות. דבר בבית, שמדרגות ולא מעלית מתברות בין שלושת מפלסיו, לא מעיד כי גר שם אדם מוגבל פיזית או מנטלית.

מאוחר יותר יסביר לי, במשפט מקוטע שאצטרך להשלים בעצמי, את החלטתו להתראיין. "אני רוצה שאנשים יבינו מה זו אפאזיה ושאפשר לחיות עם זה בלי בעיה. אבל לוקח זמן. אפילו לפני שנה עוד הייתי במקום אחר. עכשיו יש לי אומץ לדבר בתקשורת, להיחשף בלי להתבייש".

בחיים, אבל בקושי

ארבעה ילדים נולדו לעוזי פלד, מייסד ומנכ"ל הזכיינית טלעז, ולציונה אשתו, סופדת ואמנית רב תחומית. "ד"ר ציונה", מוסיף בעלה, ולא מכוון רק לדרוקטורט שלה בסוציולוגיה, אלא גם לעובדה שמאז מחלת הבן הפכה אשתו לסמי-מומחית במדעי המוח. האירוע ששינה את חייהם קרה ב-8 באפריל 2008. איל פלד התגורר ועבד אז בירושלים, ויום קודם חווה אירוע מוזר. "את לא יודעת מה קרה לי", סיפר למפיקה שעבדה איתו. "אני הולך ברחוב ופתאום העולם נעצר לי, הכל עמד. התיישבתי וזה עבר. משהו בגוף שלי לא בסדר". המפיקה הציעה שייגש להיבדק, אבל פלד לא הקשיב. גם למחרת בערב, כשביקד בבית חברו ר"ר עופר מרין, מנהל מחלקה בבית החולים שערי צדק, לא אמר דבר אלא המשיך לביילוי עם חברים במסעדה.

בשתיים לפנות בוקר, התברר בדיעבד, התמוטט פלד על הרצפה בדירתו. הוא ניסה להגיע אל הטילפון ולהזעיק עזרה, אך לשווא. למרבה המזל, חברו אילן גרוסי, שבילה איתו במסעדה וידע שהוא חש ברע, התקשר בבוקר לשאול לשלומם. כשפלד לא ענה, לא לשיחות ולא לסמסים, הוא החל לדאוג. "משהו לא הרגיש בסדר", הוא אומר, "וחבר אמר: בוא נקפוץ אליו".

כשפרצו לבית גילו את פלד "על הרצפה, בחיים, אבל בקושי" – והזעיקו את שירותי ההצלה. שבע שעות לאחר שהתמוטט הוא הובהל לבית החולים

פני כמה חודשים ישב איל פלד עם חברים טובים במסעדת טורקזי בתל אביב, כשמישהו זיהה פתאום את "ההוא ממסע עולמי" וניגש לבקש המלצות לטיול באיטליה. לא ידע שהאיש שמולו כבר לא מגיש את "מסע עולמי" כמה שנים טובות, ולמעשה מאז האירוע המוחי שבו לקה ב-2008 הוא גם בקושי יכול לדבר. "והאיש מדבר ומדבר", מספרת טלי, אחותו של פלד, "אני נוסע ככה וככה, ו'מה אתה אומר, זה בסדר?' – אולי רבע שעה של דיבורים במהירות כזו שאיל לא מבין מילה. ובסוף הוא שואל: 'נו, אז איך המסלול?' ואיל עונה לו: 'טוב מאוד, מעולה'".

טלי, שלא הייתה במסעדה וניזונה מהבעות פניו של אחיה וממילים בודדות שהוא זורק, מרכיבה עבורו את הסיפור השלם, והוא מהנהן בהסכמה. רק על המילים האחרונות, "טוב מאוד, מעולה", הוא חוזר שוב ושוב, והשניים מתפוצצים מצחוק, מקווים שהטיול של הישראלי הוא עבר בשלום.

ארבע שנים וחצי עברו מאז לקה פלד, 52 באירוע שהותיד אותו עם יד ורגל ימין משותקות, ועם אונה שמאלית שלא מאפשרת לו לתקשר מילולית בצורה שוטפת. אפאזיה קוראים לזה, תופעת לוואי של האירוע המוחי, שפוגעת במרכז השפתי במוח ולכן אף שפלד מבין הכל – הוא לא יכול למצוא ולהגות את המילים שהוא מחפש.

בכל הזמן שחלף מאז האירוע, ולמרות התעניינות התקשורת, שמרו עליו בני משפחתו הרחק מאור הודוקורים. השבוע, לראשונה, הוא החליט לפתוח את ביתו ואת לבו בפני התקשורת – בעיתון ובטלוויזיה – ולספר במילים הספורות שבפיו, ובעזרת חברים ובני משפחה, איך הוא מרגיש ומה עבר עליו בשנים האלה. מחרתיים, יום רביעי (21:00), ישודר בערוץ 10 סרט שליווה אותו בחודשים האחרונים, במסגרת התוכנית "פנים אמיתיות" של אמנון לוי, חברו הקרוב.

בשבת האחרונה קיבלתי גם אני אישור מעוזי, אביו של פלד, להגיע להרצליה, לבית שאיליו עבר בנו עם שחרורו מבית לוינסטיין. במשך כל השנים שבהן שוחחנו, תיאור האב באוזני תמונה קודרת מאוד של

מה הם היו אומרים: "העולם הנגלה לעין אינו אלא ראי של הרצון" | ארתור שופנהאואר

"צריך לשחרר את העבר." פלד בתקופת "מסע עולמי"

אף שאין לכך מניעה בריאותית. עכשיו, הוא מסביר, המסע הוא פנימי. אל תוך חייו ויכולותיו האישיות: הוא הולך בעזרת מכשיר על הצוואה שמשרר פולי-סיס לרגל ימין המשותקת, מתאמן עם מאמן פרטי, ומטופל בריפוי בעיסוק ובפיזיותרפיה. לדבר הוא לומד בעזרת קלינאית תקשורת, שהוא מגדיר כדמות החשובה ביותר בשיקומו ("חוץ מאמא ציונה"), ובעזרת צפייה בטלוויזיה, בין השאר בשידורים חוזרים של תוכניות "מסע עולמי". פעמיים בשבוע הוא גם נוהג במכונית שהותאמה לצרכיו למכון פוירשטיין בירושלים, המתמחה בקידום כושר הלמידה אצל בוגרים עם צרכים מיוחדים. כשהוא נשאל על זוגיות הוא מסמיק. אחר כך יודה שהוא מאוהב, אבל יאמר בכנות שאינו רוצה ילדים.

כל הזמן קדימה

לא פשוט להפוך מאדם שפרנסתו במילים לזה שאין לו כמעט שפה, אבל כשאני שואלת את פלד אם הוא שמח שהוא חי, הוא משיב בפשטות: כן. "כי העולם טוב", הוא מסביר כשאני מקשה. "יש בו שמש, אנשים, מיליון בעיות, אבל צריך להיות חזק. גם אם אי אפשר לדבר".

אתה מתגעגע למשהו מפעם?

"כן, אבל מה זה יעזור? צריך לשחרר את העבה. זה קשה, אבל צריך להמשיך".

קשה להימנע מהשוואה בין המקרה שלו לזה של ידידו דורון נשר, שלקה באירוע מוחי אך טרם פל מהר יותר. "דורון במצב יותר טוב מאיל, הוא מניע ארבע גפיים", אומרת טלי. כשאחיה אושפז, נשר היה בחו"ל, אך הגיע לביקור כשנחת. השנה, כשנשר לקה באירוע התקשר אליו פלד ואמר לו "להיות אמין".

כשאני שואלת מה החלום שלו, הוא מפתיע: לכתוב ספר. "על האמונה להצליח, שאפשר להצליח. שהרופאים אמרו בהתחלה אין סיכוי. קשה, אבל צריך אופי וצריך לדבר, וצריך עוד יותר מילים. לספר מה זו אפאזיה. המסר של הספר זה: הלאה, הלאה. תהיו חזקים, ותחשבו כל הזמן קדימה".

"לא אגיד שהמחלה שינתה את חיי לטובה או הפכה אותי לאדם טוב יותר. זה קשקוש. מה שחשוב זה שיהיה חזון, כדי להגיע לאן שרוצים. ההתקדמות שלי היא קצת של הקצת. יש עוד הרבה לאן לשאוף. אני מאמין שאגיע רחוק".

מה ייחשב בעיניך בשיקום מוצלח?

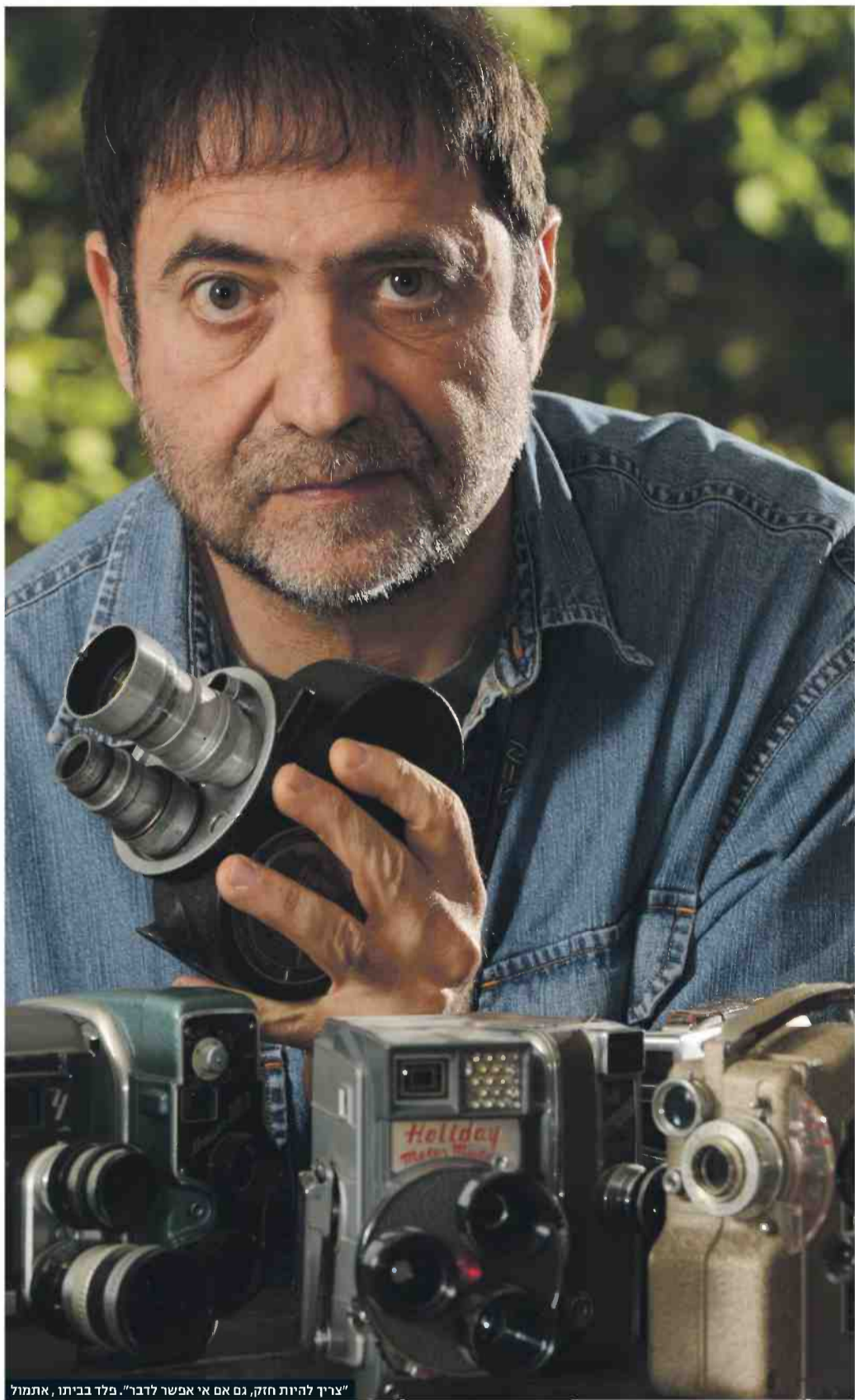
"הרבה מילים לא אוכל להגיד, אבל צריך חזק, זרימה. צריך אופי חזק, כמו ברזל או בטון. אפילו אם קשה ואני מבין שלא הכל אוכל לדבר, אני לא מתכוון להפסיק. היום יש לי שליטה טוטאלית על חיי. אני במקום שאני רוצה להיות בו מבחינת החיים".

"לא אגיד שהמחלה שינתה את חיי לטובה או הפכה אותי לאדם טוב יותר. זה קשקוש. מה שחשוב זה שיהיה חזון, כדי להגיע לאן שרוצים. היום יש לי שליטה טוטאלית על חיי"

"החזקתי לו את היד ואמרתי לו: תלחץ לי את היד – והוא לחץ", מספרת ציונה. "הרופאים אמרו שזה רפלקס, אז אמרתי לו: תרים בבקשה את רגל שמאל – והוא הרים. טיפה. ראו שהשמיכה זזה. אמרתי: זה לא רפלקס. אז חייכתי בפעם הראשונה".
במשך ימים סבבו חברים ובני משפחה את מיטתו, מנסים לגרום לו להוציא מילה ראשונה. עד שיום אחר פלד פתח את הפה ואמר: "להיות". בשיחה בינינו הוא מסביר שהתכוון לומר: "להיות גיבור, להגיע למעלה. צריך עוד יותר אופי, כדי לדבר עוד יותר", המילים יוצאות מפיו בוררות, קצובות. "קשה", הוא אומר. "אי אפשר. אבל צריך כל הזמן לנסות. להיות חזק, הלוואי ואוכל לדבר יותר".
המילים שלו קצרות ופשטות. הדרך הטובה ביותר לתקשר איתו היא בשאלות של "כן" ו"לא" והוא נעזר הרבה בבני שיחו, שמציעים אופציות להשלמת המשפט או למיקוד המשמעות. מי שמכיר אותו היטב יבין מהר למה כוונתו. בן שיח חדש יודק לזמן נוסף.

"במוח שלו הוא מחבר משפטים שלמים", מסבירה טלי, "אבל יש נתק בין המוח לפה. התאים שאחראיים על השפה מתו אצלו. זה לא כמו אצל תינוק, שכדי ללמוד שפה משתמש בתאי המוח שנועדו לכך. איל צריך להשתמש בתאים שנועדו במקור למשהו אחר כדי לדבר".

קשה? כן, אבל פלד ממש לא מבקש רחמים. להפך. "אני מצפה מאנשים לדבר איתי כרגיל, להתייחס כאילו הכל בסדר", הוא אומר. "זה שמולי אמור לתת לי להתמודד עם הקושי, להסתבך עד שאמצא את המילה הנכונה. גיליתי שאני אדם חזק, שיש בי כוחות. אני צריך לדבר עוד יותר מילים, אבל צריך מוח. יש לי בראש והן לא יוצאות".
אחרי שבועיים בהרסה עין כרם עבר פלד לשיקום בבית לוינשטיין. הוא שוחרר באפריל 2009, אך תהליך השיקום נמשך עד היום. האיש שמילא שבעה דרכונים בשנה לא נסע לחו"ל מאז האירוע,

"צריך להיות חזק, גם אם אי אפשר לדבר." פלד בביתו, אתמול